

KİŞİLİK GELİŞİMİ

Kişilik bireyi başkalarından ayıran, doğuştan getirdikleri ve sonradan kazandığı özelliklerin bütünüdür. Kişilik gelişimi de diğer gelişim alanları gibi bireysel bir hızla ilerler ve diğer gelişim alanlarıyla etkileşim içindedir.

Kişilik Gelişimi / FREUD

Psikoanalitik yaklaşıma göre insan doğuştan bencil ve kötüdür. Davranışların temelinde cinsellik ve saldırganlık dürtülerinin olduğunu savunur. Çocukluk dönemini, kişilik gelişiminde en önemli dönem olduğunu savunur. Görüşleri kuramsal ve uygulamaya yönelik olarak iki başlıkta incelenir. Freud'un çalışmaları daha çok davranış bozukluklarının tedavisine odaklanır. Uygulamalı kısmı serbest çağrışım yöntemi" le "psikoanaliz" psikolojik rahatsızlıkların tedavisine yöneliktir.

Psikanaliz: Bilinç dışında yer alan sorunların bilinç düzeyine çıkarılması için geliştirdiği terapi yöntemidir.

Serbest çağrışım yöntemi; hipnoz, dil sürçmeleri ve rüya yorumlarının kullanıldığı bir yöntemdir. Kuramsal kısmı ise insan davranışların altında yatan dinamikleri anlamaya yöneliktir. Freud, kişiliği açıklamak için birbirini tamamlayan üç ayrı kuram geliştirmiştir.

A- BİLİNÇ SINIFLAMASI / TOPOGRAFİK KURAM

İnsanın bilinçlilik durumu üç başlıkta incelenir. Freud kişiliği buz dağına benzetir.

Bilinç: Farkında olduğumuz ve hemen hatırlayabildiğimiz yaşantıların bulunduğu yerdir.

Bilinçaltı: Farkında olmadığımız fakat biraz düşününce bilince çıkarabileceğimiz yaşantıların bulunduğu yerdir.

Bilinçdışı: Özel bir takım tekniklerle çıkarabileceğimiz yaşantılarımızın bulunduğu yerdir. Bireyin farkına varmadığı istek, arzu, dürtü, düşünce ve duyguların bulunduğu düzeydir. Bilinçdışı, buz dağının altta kalan kısmıdır. Freud a göre davranışlarımızı yönlendiren güçler bilinç dışında bulunur. Bazı yaşantılar unutulmuş bazıları ise baskı ve sansürle bastırılarak bilinç dışına itilmiştir.

B-YAPISAL KİŞİLİK KURAMI

Freud, insanın kişilik kuramını da üç başlıkta İnceler.

İD (Alt Benlik)

Bireyin doğuştan getirdiği yönüdür. Kişiliğin en ilkel benlik yönüdür. Ruhsal enerjinin kaynağıdır. Haz ilkesi ile çalışır. Gerçekçi değildir, bilinç dışı şekilde çalışır. Her zaman aç gezer ve hemen doyurulmak ister. Cinsellik (libido) ve saldırganlık (destrudo) içgüdüleriyle hareket eder. Birincil süreçleri kullanır. Birincil süreçler: Çevrenin, gerçeğin ya da mantığın gereklerinin dikkate almaksızın işleyen süreçlerdir. Yani; bilinçsiz zihinsel etkinlik biçimidir.

Ego (Benlik)

Kişiliğin akılcı, mantıklı bölümüdür. Gerçekçilik ilkesi ile hareket eder. Kişiliğin yürütme ve karar organıdır. 6-24. ayla arasında oluşur. İd ve süper ego arasındaki dengeyi sağlaması gerekir. Yani, ego bireyin isteklerine akılcı biçimde çözüm yollar bulmalıdır. Kişiliğin sağlıklı kalması için egonun sağlıklı kalması gerekir. Ego dengeyi sağlayamazsa idin ya da süper egonun baskın olabileceği sağlıklı kişilik yapıları ortaya çıkar. Süper egonun yarattığı baskıdan kurtulmak için savunma mekanizmalarını kullanır. İkincil süreçleri kullanır. İkincil Süreçler: Bilinçli zihinsel etkinlikler ve düşünme süreçleridir. Problem çözme, muhakeme, akıl yürütme vb. etkinlikleri içerir. İçgüdüsel ihtiyaçlarını çevrenin beklentilerini akılcı ve şartlara uygun olarak giderilmesini sağlar.

Süper Ego (Üst benlik)

Toplumsal davranış kurallarını oluşturur. Ahlak ilkesi ile hareket eder. Değer yargılar ve ahlaki ilkeler süper egoda bulunur. Bir manada vicdan demektir. Kişinin ideal benliği de burada bulunur. Kişiliğin en son gelişen bölümüdür. (4-5 yaş arasında oluşur.)

Çatışma ve Çatışma Türleri

Bireyin içinden gelen ve bireyi aynı anda iki yöne çeken güdülerin birbiri ile çelişmesidir. Bu durum egoda çatışma yaratır. Çatışma kaygıyı doğurur. Ego yaşadığı çatışmadan kurtulmak için savunma mekanizmalarına başvurur.

Yaklaşma-Yaklaşma: Bireyin iki olumlu durum arasında çatışma yaşamamasıdır.

Yaklaşma-Kaçınma: Bireyin bir olumlu bir olumsuz durum arasında çatışma yaşamamasıdır.

Kaçınma-Kaçınma: Bireyin iki olumsuz durum arasında çatışma yaşamamasıdır.

Savunma Mekanizmaları

Psikoanalitik kuramın psikolojiye en önemli katkısıdır. Savunma mekanizmaları egoyu korur. Savunma mekanizmaları bireyi kaygıdan uzaklaştırdığı için sağlıklı bir durumdur. Çoğunlukla bilinç dışı süreçlerde gerçekleşir. Birey aynı anda birden fazla savunma mekanizması kullanabilir, ancak biri daha baskındır. Her birey savunma mekanizmalarına başvurur. Savunma mekanizmaları fazla kullanılırsa bireyi gerçeklerden uzaklaştır ve ruh sağlığı bozulur.

Bastırma (Güdüsel unutmama)

Bireye kaygı veren durumun bilinç dışı süreçlere itilerek unutulmasıdır. Bilinçli ya da bilinçsiz olabilir. En önemli savunma mekanizmasıdır çünkü bilinçdışının oluşumunu katkı sağlar.

İnkâr (Yâdsıma)

Bireyin istemediği bir durumun ya da yapılan bir davranışın kabul edilmemesidir. Bilinçlidir. Birey gerçeği kabullenmez.

Çarpıtma

Bireyin olayın olduğu gibi değil istediği gibi algılamasıdır.

Yansıtma

Birey suçunu ya da hatalarını başkalarına yüklemesidir. Mutlaka suçlama içerir.

Yer-Yön Değiştirme

Kişinin kaygının sebebi olan kişi ya da olaya gücü yetmeyince acısını bir acısını bir başka nesne ya da kişiye yöneltmesidir. Not: Dedikoduda yer-yön değiştirme savunma mekanizması kapsamındadır.

Yüceltme

İlkel istek ve eğilimlerin doğal amaçlarından toplumun kabul ettiği davranışlara çevrilmesidir. Gerçek anlamda başarılı kabul edilecek tek mekanizmadır çünkü dürtüler bastırılmaz, aksine boşaltılır.

Mantığa Bürüme

Kişinin kaygı veren durumu çeşitli nedenlerle bularak haklı göstermeye çalışmasıdır. Yansıtmadan farklı olarak kişi suçunu bir miktar kabul eder. Ulaşılamayanı değersizleştirir. Böylece hayal kırıklığının derecesini azaltır.

Karşıt Tepki

Bireyin hissettiği duyguların tam tersini söylemesi yapmak istediğinin tam tersini yapmasıdır.

Özdeşim Kurma

Bireyin kendisinde olmayan bir eksikliği bu özelliklere sahip biriyle özdeşirmeye çalışmasıdır.

Gerileme

İnsanların ulaştığı olduğu gelişim düzeyine oranla daha alt basamaklara dönmesidir.

Organlaştırma

Kişinin yaşadığı kaygının davranış yerine bedensel organlarla anlatım bulmasıdır.

Özgecilik (Altruizm)

Kişinin hiçbir karşılık beklemeden kendini feda etmesidir.

Ödünleme

Bireyin bir alandaki eksikliğini başka bir alandaki başarısıyla telafi etmesidir. Yüceltmeden farkı genellikle telafi farklı alanda gerçekleşir.

Polyanacılık

Bireyin olumsuzluk yaratan her durumda iyi bir taraf görmesidir. Mantığa bürümeden farklı olarak kişi yalan söylemez.

Saplanma

Gelişimin her hangi bir noktasında takılma olur ve dürtüler oradan ileriye gidemez.

Yapma-Bozma

Kişinin yapmış olduğu yanlış davranıştan pişman olması ve onarmaya çalışmasıdır.

Entellektüelleştirme

Bireyin yaşadığı yoğun dürtüyü doyuramaması durumunda bu etkiden kurtulmak için bilimsel açıklamalar getirmesidir.

Hayal Kurma

Kişinin gerçekte doyuramadı istek ve arzularını, düşler kurarak doyurmaya çalışmasıdır.

Ketlenme

İstenmeyen durum ya da çatışma karşısında egonun işlevlerinin bir kısmını bir süre durdurması ya da sınırlamasıdır.

C- PSIKOSEKSÜEL GELİŞİM KURAMI

Freud, kişilik gelişiminde ilk beş yılın çok önemli olduğunu savunur. Bu sürecin bireyin kişilik özelliklerinin temelini oluşturduğunu belirtmiştir. Kişilik yapısını doğumdan itibaren beş döneme ayırır. Oral, anal ve fallik dönemlerin genel adı "pregenital" dir. Her dönemde bireye haz veren bölgeler vardır. Bir gelişim dönemindeki gereksinimler yeterince doyurulmazsa ya da aşırı doyurulursa çocuk o döneme saplanabilir. Bir döneme saplanan bireyin Freud' a göre kişilik gelişimi engellenmektedir.

Oral Dönem (0-1 yaş)

Haz bölgesi ağızdır. Davranış biçimi emme ve içine almadır. Gördüklerini ve duyduklarını sindirme eğilimindedir. Anne çocuğunu gereğinden az ya da fazla emzirmesi durumunda çocuk bu döneme saplanır kalır. Bu döneme saplanan bireyler bağımlı, saf, iyimser, edilgen, kırıncı ve sömürücü olur. Bu dönem gerektiği gibi geçmezse bireyde tırnak yeme, küfür, alkol, sigara vb. görülür.

Anal Dönem (1-3 yaş)

Haz bölgesi anüs ve çevresidir. Dışkı tutma ve bırakma davranışı yoğun bir şekilde görülür. Çocuk bu dönemde kendini ve çevreyi kontrol etmeyi öğrenir. Anal dönemin en önemli özelliği tuvalet terbiyesidir. Anne tuvalet terbiyesinde çok serbest ya da sıkı olursa bu döneme saplanma görülebilir. Eğer bu dönem gerektiği gibi geçirilmezse bireyde tutmayla; cimrilik, aşırı titizlik... Bırakmayla; müsriflik, savurganlık vb. görülür.

Fallik Dönem (3-6 yaş)

Dikkat, haz ve ilgi cinsel organdadır. Çocuk bu dönemde cinsel konulara yoğun ilgi duyar.

Bu dönem içinde çocuklar cinsel farklılıkları kavrarlar. Bu dönem cinsel gelişim açısından kritik dönemdir. Erkek çocuklarda genital organını kaybetme korkusu da görülebilir. Karşı cins ebeveyne daha fazla sevgi gösterisinde bulunur. Kendi cinsiyetindeki ebeveynin yerini almak ister. Oidipus ve elektra kompleksi görülür.

Oidipus Kompleksi: Erkek çocukların anneye ilgi duyması babayı rakip olarak görmesidir.

Elektra Kompleksi: Kız çocukların babaya ilgi duyması anneyi rakip olarak görmesidir.

Anne babanın sabırlı tutumu çocuğun sağlıklı bir cinsel kimlik kazanmasına yardım eder. Aksi halde çocuk suçluluk duyacaktır. Ayrıca bu dönem de çocuk toplumsal kuralları ve değerleri öğrenir, süper ego gelişmeye başlar. Bu dönem sağlıklı atlatılmazsa sinir hastalıkları görülür, kişilik gelişimi bu dönemle son bulur.

Gizil/Latent Dönem (6-12 yaş)

Haz bölgesinin olmadığı dönemdir. Bu dönemde cinsellik örtülüdür. Önceki cinsellik düşünceleri unutulur, hatta karşı cinse düşman olur. Cinsiyet rol kimliğine güçlü bir ilgi duymaya başlarlar. Bu kez kendini aynı cins ebeveynle özdeşleştirir. Bu nedenle kendi cinsleri ile bir araya gelerek oynarlar. Eğer bu dönem sağlıklı atlatılmazsa obsesif bozukluklar ortaya çıkar.

Genital Dönem (12+ yaş)

Cinsellik tekrar önem kazanır. Fizyolojik dolayısıyla hormonal değişim bunun en önemli nedenidir. Bu dönemdeki cinsel ilgi fallik dönemdeki gibi oyunsu değildir. Genital dönemdeki cinsellik yetişkin cinselliğidir. Ancak bu dönemde kişinin cinselliği üreme amaçlı değil haz almaya yöneliktir.

Kişilik Gelişimi (Erikson)

Her dönemde de atlatılması gereken bir kriz, bir çatışma vardır. Erikson'a göre iki uçta iyi değildir. Dengenin kurulması en iyi yoldur. Bu krizlerin çözülmesi bir sonraki evre için sağlıklı temeller oluşturur. Eğer bu krizler çözülmezse Freud' un kuramındaki gibi birey o döneme saplanıp kalmaz. Ancak yaşamının sonraki dönemlerinde kriz devam eder, çözülünceye kadar problem yaratır

- Kişilik gelişiminde sosyal ve kültürel çevrenin önemine vurgu yapar
- "İnsan doğuştan yapıcı bir varlıktır" görüşünü savunur.
- Kişilik gelişimini hayat boyu devam eder.
- Bir dönemde kazanılamayan özellik daha sonraki dönemlerde kazanılabilir.
- Gelişimde en kritik dönemin kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası olduğunu savunur

PSİKOSOSYAL GELİŞİM KURAMI/ ERIKSON

1. Evre: Temel Güvene Karşı Güvensizlik (0-2 Yaş)

Annenin çocuğun ihtiyaçlarını gidermesi onu sevmesi, temel güven duygusu oluşturur. Çocuk annesinin sevgisinden emin olursa; annesine ve dünyaya güvenir. Çocuk kendini sevmeye değer bulur, benlik gelişir. Bebek uzun uyuyorsa, rahat besleniyorsa, bağırsakları rahat çalışıyorsa güven duygusunu kazanmıştır. Anne tarafından reddedilen ihtiyaçları zamanında karşılanamayan, çocukta güvensizlik oluşur ve yaşam boyu devam eder. Temel güven duygusu üç boyutta kazanılır:

Aşinalık: Çocuğun ihtiyaçlarının hep aynı kişi tarafından karşılanmasıdır.

Tutarlılık: Bakıcıların davranışlarının birbirine paralel olmasıdır. Süreklilik: Bakıcıların tutarlı davranışlarının sürekli olmasıdır.

Duyusal Uyumsuzluk: Aşın korumacı aileler yetişen bebeklerde temel güven duygusunun aşırı kazanılması sonucu ortaya çıkar. Böyle yetişen bireyler çevrelerine olması gerekenden daha fazla güven duygusu duyarlar.

2. Evre: Özerkliğe Karşı Kuşku ve Utanç (2-4 yaş)

Yürüme ve konuşmaya başlamayla anneye bağıllıkta bir azalma görülür. Çocuk kendini kontrol etmek ve güçlerini görmek ister; Bu nedenle sık sık çevresindekileri test eder. İrade ve saygının özü bu dönemde oluşur. Çocuğun kendi kendine yeme, giyinme vb. çabaları desteklenmelidir. Böylece çocukta bağımsızlık duygusunun temelleri atılır. Sürekli sınırlanan, aşırı korunan ve kontrol edilen çocuk kendinden şüphelenir Vücutundan ve ihtiyaçlarından utanabilir Çocuk için esnek ve özgürce keşfedebileceği ortamlar sağlanmalıdır. Çocuk kontrollü bir şekilde serbest bırakılmalıdır. Aşırı koruyucu ana baba tutumları bireyi olumsuz etkiler.

3. Evre: Girişkenliğe Karşı Suçluluk Duyma (4-6 yaş)

Motor ve dil gelişimi hızlanan çocuk daha araştırmacı ve atılgan olur. Bu dönemde çocuğu atlamasına, koşmasına, oynamasına izin verilirse çocuğun girişkenliği gelişir. Bu dönemde çocukta merak duygusu da yoğundur Cinsellikle ilgili sorular sorar. Bu sorulara uygun cevap verilirse, çocuk girişimcilik duygusunu kazanır. Soruları ya da yaptıkları; engellenen veya ayıplanan çocuk ise suçluluk duyar.

4. Evre: Başarıya Karşı Yetersizlik Duygusu (6-12 yaş)

Okula başlama ile çocuğun hayatına arkadaşları ve öğretmenleri dâhil olur. Arkadaşlar ve öğretmenin çocuk üzerindeki etkisi artar, anne-babanın etkisi giderek azalır. Çocukta işi başarma, öğrenme, İş birliği özel bir öneme sahiptir. Başarı, çalışkanlık duygusunu geliştirir. Bu dönemde akademik özgüvenin temelleri atılır. Sürekli eleştirilen, desteklenmeyen çocuklar aşağılık duygusunu geliştirebilirler. Çünkü çocuk yaptıklarının değersizliğine inanır. Mükemmeliyetçi ana baba tutumları bireyi olumsuz etkiler.

5. Evre: Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası (12-18 yaş)

İnsan hayatının en önemli dönemidir. Ergenlik döneminde "ben kimim sorusu?" çok önemli hale gelir. Ergen bu sorunun yanıtını ararken anne-babadan çok akran gruplarından etkilenir. Bu dönemde birey hızlı fiziksel değişiklikler içindedir. Ayrıca gelecekle ilgili kararlar alma baskısını yaşar. Ergene bir yetişkin gibi davranılmalıdır. Onunla sevgi ve saygı temelinde bir dostluk kurulmalıdır. Ergenin çevresinde özdeşim kurabileceği yetişkinlerin bulunması önem taşır. Çünkü bu dönemde birey çeşitli roller deneyerek kimliğini bulmaya çalışır. Birey başarılı bir şekilde kimlik kazanma sorununu çözerse, kendine güvenen bir kişi olur. Aksi halde rol karmaşası yaşamın diğer dönemlerinde de çözülmeye kadar sürecektir.

Kimlik Bunalımı: Sağlıklı bir durumdur. Ergenin çeşitli roller deneyerek.(taklit ve model alma) kimliğini bulmaya çalışmasıdır.

Kimlik/Rol Karmaşası: Ergenin yaşadığı kimlik bunalımından çıkamamasıdır. Sağlıksız bir durumdur. Bireyin neyi seçeceğine karar verememiştir. (Kararsızlık var) Bu bireylerde, ruhsal çöküklük, anti sosyallik, aşın taşkınlık ve hatta bazen şizofreniye varan belirtiler görülür

Rol Çatışması: Bireyin aynı anda birden fazla rolün gereğini yerine getirmek zorunda kalması halinde yaşadığı çatışmadır.

6. Evre: Yakınlığı Karşı Uzaklık (18-30 yaş)

Bireyin yakın ilişkiler kurduğu dönemdir. Dostluklar da daha sağlam temeller üzerine oturur. Birey karşı cinsle arkadaşlık ve sevgi temelli ilişkiler kurar. Gencin yaşamında evlenme ve evlilik konulan önemli ver tutar. Yakın ilişkiler kuramayan birey toplumdaki yalıtılmışlık hissine kapılır. İnsana sevgi ve saygıyı esas alan toplum yapısında bu çatışmalar başarılı bir şekilde çözülebilir.

7. Evre: Üretkenliğe Karşı Durgunluk (30-60 yaş)

Önceki evreleri sağlıklı atlatan birey bu dönemde üretken, verimli ve yaratıcıdır. Bu dönemde kişi evinde çocuk yetiştirerek, işinde atılımlar yaparak, topluma yararlı etkinlikler yaparak, yeni kuşaklara rehberlik ederek üretken olmaya çalışır. Aksi halde birey işe yaramama duygusuna kapılabilir, Durgunluk (orta yaş krizi) dönemine girebilirler. Bu dönemde bireyin çevresi; bireye gerekli olduğu duygusunu yaşatmalıdır,

8. Evre Benlik Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk (60+ yaş)

Kişi emeklilikle birlikte yaşamını gözden geçirme ihtiyacı duyar. Kişi yaşamının yaşamaya değer olduğu kanaatine varırsa benlik bütünlüğüne ulaşır. Böyle kimseler güvenli, mutlu uyumlu, aranan, sevilen ve sayılan kimselerdir. Aksi halde pişmanlık ve üzüntü duyarsa umutsuzluğa ve ölüm korkusuna kapılır. Böyle kimseler ise umutsuz, uyumsuz, aksi ve hırçın bir insan görünümündedir.

Bowlby' nın Bağlanma Türleri

Bağlanma, insanların kendileri için önemli gördükleri kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlardır. Bowlby, çocuklar ve onları yetiştirenler üzerinde yaptığı çalışmalarla üç tür ebeveyn çocuk ilişkisi saptamışlardır.

Güvenli Bağlama

Bu anneler çocuklarına karşı ilgili ve duyarlıdır. Çocuk annesi yanında olmasa bile ona ulaşabileceğini bilir. Güvenli çocuklar mutlu ve özgüven sahibidirler. Çocuk anne odadan ayrılınca üzülür, döndüğünde sevinir. Anne ile çocuk arasında sağlıklı bir güven bağı oluşmuştur. Anneyi yabancıya tercih eder.

Güvensiz - Çelişkili

Bu anneler çocuklarına karşı ilgili ve duyarlı değildir. Anne ile çocuk arasındaki bağ ne tam sağlanmış, ne de tam kopmuştur. Anne çocuğu bırakmak istediğinde çocuk fazlasıyla ağlar, anne geldiğinde ise çocuk anneye ilgilenmeyebilir, sınıksıkı sarılabilir ya da hırçın tavırlar gösterebilir.

Güvensiz - Kaçınan

Bu anneler de çocuklarına karşı ilgili ve duyarlı değildir. Annenin ortamda olması ya da olmaması çocuğu etkilemez. Anne ile çocuk arasındaki ilişki tamamen kopmuştur. Bu tür çocuklar anne gittiğinde çok kaygılanmaz, geri döndüğünde de ilgilenmez.

Düzensizleşme / Dağınık

İlk üç gruba girmeyen bebeklerdir. Davranışlarında karmaşa ve endişe görülür.

Ayrılık Kaygısı

Anne, baba ya da bakıcıdan çocuğun uzak kalmak istememesidir. Çocuk aileden ayrı kaldığı zaman dilimlerinde endişelenir. Ayrılık kaygısı ile bağlanma bir arasında yakın ilişki vardır. Ayrılık kaygısı yaklaşık 8-12 aylarda oluşur, 18-24 aylarda zirveye ulaşır. Bu sürelerde görülen ayrılık kaygısı normaldir. 3-4 yaşa doğru azalarak ortadan kaybolması beklenir. Bağlanma güvenli gerçekleşmezse ayrılık kaygısı azalmak yerine kalıcı hale gelir. Ayrılık kaygısının kalıcı hale gelmesinin nedenleri şunlar olabilir: Taşınma, kardeşin doğumu yakınlardan birinin kaybı, evdeki huzursuzlar vb.

Yetişkinlerde bağlanma (Horowitz' in Dörtlü Bağlanma Modeli)

Çocuk bebeklikten itibaren annesi ile ilişkisini ilerleyen yaşlarda her türlü yakın ilişkisinde model olarak kullanır. Kişinin benlik model ile başkaları modeli bu sayede gelişir. Benlik modeli, kişinin ne ölçüde kendini sevgiye

layık, değerli bir birey olarak gördüğüdür. Başkaları modeli ise kişinin diğer insanları ne ölçüde güvenilir, ilgi ve sevgi sunmaya hazır bireyler olarak algıladığıdır.

Güvenli bağlanma

Bebekliklerinde annelerine her ihtiyaç duyduklarında annelerinden ilgi gören bireylerdir. Bu bireyler, hem kendilerini hem de başkalarını olumlu görme eğilimindedirler. Duygu ve düşüncelerini başkalarına açmaktan, ihtiyaçlarını ifade etmekten çekinmezler. Yakın ilişkilere değer verirler, bu tür ilişkileri başlatmakta ve sürdürmekte başarılıdırlar. Ancak bu ilişkiler sırasında kişisel özerkliklerini yitirmemeyi de başarılar.

Kayıtsız bağlanma

Bu bireyler, kendilerini olumlu, başkalarını olumsuz görme eğilimindedirler. Bağımsızlıklarına düşkünlüdürler, kimse ile kolay kolay yakın ilişki geliştirmezler. Başkalarına duydukları gereksinimi ve yakın ilişkilerin önemini reddederler.

Saplantılı bağlanma

Bu bireyler kendileri hakkında olumsuz, başkaları hakkında olumlu düşünme eğilimindedirler. Başkalarının onayını kazanmak bu kişiler için çok önemlidir. Başkalarını zihinlerinde idealize ederler. Yakın ilişkilerinde karşı tarafa çok bağımlıdırlar Duygularını abartılı bir biçimde ifade ederler.

Korkulu bağlanma

Bu bağlanma tarzına sahip olanlar, hem benlik hem de başkaları modeli olumsuz olan bireylerdir. Kendilerine de başkalarına da güvenmezler. Çocukluk yıllarında anneye aşırı bağlılığından kaynaklanan psikolojik bir problemdir

Marcia' nın Kimlik Statüleri

Başarılı Kimlik

Birey kimlik krizi yaşamış, sonunda bir karar alıp, o karara bağlanmışlardır. Kısmen uzak ya da reddedici aile ilişkilerine sahiptir. Yani aile kimlik kazanma ile ilgili kararlara uzak durur. Kişi kimlik bunalımında yalnızdır.(Zorluklar insanı olgunlaştırır.)Kişi kendi kararlarını kendisi verir.

İpotekli Kimlik

Kimlik bunalım yaşamamışlardır. Bir karara varmış gibi görünürler, fakat karar ebeveynleri tarafından alınmıştır. Bütün dikkat ve ilginin çocuğun üzerinde olduğu ailelerdir. Aile kararlarına bağlanma vardır.

Bunalımlı Kimlik (Moratoryum)

Psikososyal kriz yaşanmaktadır. Fakat çözüm bulunamamaktadır. Planlar ertelenmeden dolayı kısa vadeli. Dengesiz aile ilişkilerinin olduğu ailelerde yetişen bireylerde ortaya çıkar. Aile çocuğun kimlik krizine bazen uzak durur bazen yaklaşır. Böyle kişiler yaşamları boyunca hiçbir kişiye ya da fikre bağlanamazlar.

Dağınık/Başarısız Kimlik

Kimlik bunalım yaşamamışlardır. Bu nedenle bağlanmada yaşamazlar. Yaşamın kendilerini götürdüğü yöne giderler. Durumlarından memnunda değildirler. En az yönlendirme ve etkileşimin olduğu ailede yetişen bireylerde görülür.

Gölgelenmiş Kimlik

İpotekli kimlikten farklı olarak aile kararlarını baskıyla aldırır.

Ters/Olumsuz Kimlik

Bu kimlikteki bireyler ailenin beklentisinin tam tersi bir kimliğe sahiptir. Nedeni ise yoğun kimlik karmaşasından kurtulmaktır.